

Rewilding w Polsce

Usuwanie zapór wodnych

*Sztuczna tama i zalane łąki wzdłuż kanału Seegraben, Rewilding Oder Delta.
Florian Möllers / Rewilding Europe.*

Główne zagadnienia

- Ramy prawne dotyczące usuwania zapór wodnych i kluczowe podmioty publiczne
- Procedura uzyskania zezwolenia na usunięcie zapory wodnej

Najważniejsze wnioski

- 1 Przed przystąpieniem do prac zalecane jest określenie prawidłowej procedury usunięcia zapory.
- 2 Należy podjąć wszelkie niezbędne środki, aby nie ponosić odpowiedzialności za szkody powstałe w wyniku usunięcia zapory.
- 3 W zależności od wielkości lub lokalizacji zapory może być konieczne wcześniejsze przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko.

Spis treści

1. Uwagi ogólne dotyczące usuwania zapór wodnych	2
2. Co warto wiedzieć o usuwaniu niewielkich zapór?	2
3. Co jest wymagane do usunięcia zapory wodnej?	3

1. Uwagi ogólne dotyczące usuwania zapór wodnych

Może się zdarzyć, że na terenie prywatnym znajduje się niewielka zapor wodna. W niektórych przypadkach może ona wspierać rewilding, na przykład poprzez zwiększenie bioróżnorodności krajobrazu. W innych sytuacjach właściciel lub zarządca terenu może dążyć do jej usunięcia, zwłaszcza jeśli jest przestarzała i zakłóca naturalny przepływ wody.

Planując usunięcie takiej zapory, należy podjąć określone kroki oraz skonsultować się z odpowiednimi podmiotami publicznymi. Kluczowe jest również zapobieganie potencjalnym szkodom zarówno na własnym terenie, jak i na sąsiednich nieruchomościach (zob. „Rewilding w Polsce: Odpowiedzialność wobec właścicieli sąsiednich gruntów”).

2. Co warto wiedzieć o usuwaniu niewielkich zapór?

Aby skutecznie zaplanować usunięcie zapory wodnej kluczowa jest znajomość przepisów regulujących gospodarkę wodną w Polsce, w szczególności Prawa wodnego¹.

Warto również wiedzieć, do których organów należy się zwrócić. W sprawach związanych z gospodarką wodną właściwe są następujące instytucje: (i) minister właściwy do spraw gospodarki wodnej, (ii) minister właściwy do spraw żeglugi śródlądowej, (iii) Prezes Wód Polskich², (iv) **dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej Wód Polskich**, (v) **dyrektor zarządu zlewni Wód Polskich**, (vi) kierownik nadzoru wodnego Wód Polskich, (vii) **dyrektor**

urzędu morskiego, (viii) **wojewoda**, (ix) **starosta** oraz (x) **burmistrz**. Szczególną uwagę warto zwrócić na organy wyróżnione **pogrubioną czcionką**, ponieważ to one odgrywają kluczową rolę w procesie usuwania zapór wodnych.

Należy pamiętać, że choć Wody Polskie odgrywają kluczową rolę w zarządzaniu gospodarką wodną, nie są właścicielem wód publicznych w Polsce. Właścicielem cieków wodnych może być Skarb Państwa, a także inne osoby prawne lub fizyczne. Przykładowo do Skarbu Państwa należą obszary morza terytorialnego, morskie wody wewnętrzne, śródlądowe ciek wodne oraz wody podziemne.

3. Co jest wymagane do usunięcia zapory wodnej?

Przepisy ogólne

Przed przystąpieniem do usunięcia zapory konieczne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego. Procedura oraz warunki jego uzyskania są określone w ustawie Prawo wodne i mogą się różnić w zależności od charakteru oraz lokalizacji zapory. W każdym przypadku warto skonsultować się z właściwym organem administracji wodnej, aby uzyskać szczegółowe wytyczne i zalecenia. Zasadniczo procedurę wydawania pozwolenia wodnoprawnego prowadzą dyrektorzy zarządów zlewni Wód Polskich, zwłaszcza w sytuacjach, gdy usunięcie zapory nie ma istotnego wpływu na środowisko.

Uzyskanie decyzji środowiskowej (zob. „Rewilding w Polsce: Zagospodarowanie terenu”) jest wymagane w przypadku usunięcia zapory wodnej należącej do jednej z poniższych kategorii:

- zapory o wysokości powyżej 1 m,
- zapory zlokalizowane na obszarach chronionych (z wyjątkiem zapór niższych niż 1 m, jeśli odpowiedni

plan ochrony środowiska dopuszcza ich usunięcie – zob. „Rewilding w Polsce: Obszary chronione”),

- zapory na naturalnych ciekach wodnych, na których nie ma innych zapór,
- zapory na naturalnych ciekach wodnych, na których w promieniu 5 km znajdują się inne zapory.

Dodatkowo, jeśli usunięcie zapory wymaga uzyskania decyzji środowiskowej, konieczne będzie również pozwolenie na rozbiórkę. W przypadku pozostałych zapór wodnych wystarczy dokonanie zgłoszenia. Pozwolenie na rozbiórkę można uzyskać, a zgłoszenia dokonać zgodnie z procedurami obowiązującymi dla pozwoleń na budowę i zgłoszeń robót budowlanych, opisanymi w opracowaniu „Rewilding w Polsce: Zagospodarowanie terenu”.

Ze względu na złożoność przepisów prawa wodnego w Polsce zdecydowanie zaleca się skonsultowanie wszystkich wymogów prawnych z właściwymi organami administracji wodnej przed podjęciem jakichkolwiek działań. Pozwoli to uniknąć potencjalnej odpowiedzialności.

Przykład

Właściciel A planuje przywrócenie naturalnego biegu strumienia przepływającego przez jego teren, co wymaga usunięcia niewielkiej zapory znajdującej się na nieruchomości. Zapora ta była niegdyś wykorzystywana do nawadniania. Celem tego działania jest rezygnacja z upraw i umożliwienie naturalnej sukcesji roślinnej, co sprawi, że mieszany charakter terenu będzie się dynamicznie zmieniać w zależności od pory roku i dostępności wody.

Aby zrealizować ten plan, Właściciel A musi skonsultować się z organami administracji wodnej i – w zależności od konkretnych warunków wodnych na danym obszarze – uzyskać pozwolenie wodnoprawne.

Dodatkowo, jeśli spełniony jest którykolwiek z warunków wymienionych powyżej (zob. punkt 3), konieczne będzie uzyskanie decyzji środowiskowej oraz pozwolenia na rozbiórkę.

Jeśli żaden z tych warunków nie zachodzi, wystarczy zgłosić rozbiórkę. Dotyczy to niewielkich zapór (o wysokości do 1 metra) położonych poza śródlądowymi ciekami wodnymi, parkami narodowymi, rezerwatami przyrody, parkami krajobrazowymi oraz ich otulinami.

Właściciel A powinien pamiętać, że proces uzyskiwania pozwolenia na rozbiórkę lub składania zgłoszenia odbywa się zgodnie z przepisami dotyczącymi pozwoleń na budowę i zgłoszeń robót budowlanych (zob. uwagę dotyczącą opracowania „Rewilding w Polsce: Zagospodarowanie terenu”).

Przypisy

- 1 Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne; tekst jednolity opublikowany w Dzienniku Ustaw z 2021 r., poz. 2233, z późniejszymi zmianami.
- 2 Wody Polskie są jednostką państwową utworzoną w 2018 roku na podstawie ustawy Prawo wodne, koordynującą administrację i gospodarkę wodami w Polsce. Jest to kluczowy organ administracyjny odpowiedzialny za kwestie związane z wodami, reprezentowany przez swoje organy wewnętrzne i przedstawicieli, o których mowa w niniejszym rozdziale.

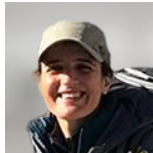
Skontaktuj się z nami

Więcej informacji na temat renaturyzacji i zagadnień poruszanych w niniejszej notce informacyjnej można znaleźć na stronach internetowych [The Lifescape Project](#) i [Rewilding Europe](#).

Jeśli masz jakiegokolwiek pytania, skontaktuj się z nami:

Elsie Blackshaw-Crosby
E: elsie.blackshaw@lifescapeproject.org

Catarina Prata
E: catarina.prata@lifescapeproject.org

Podziękowania

Dziękujemy Rewilding Oder Delta za podzielenie się praktycznymi doświadczeniami rewildingu w Polsce. Dziękujemy również Clifford Chance LLP za wsparcie prawne w przygotowaniu tej notatki informacyjnej.

Niniejsze opracowanie nie stanowi wyczerpującego omówienia wszystkich istotnych kwestii ani nie obejmuje wszystkich aspektów poruszanych w nim tematów. Nie stanowi również porady prawnej ani nie zawiera żadnych innych wskazówek. Podane w nim przykłady nie mają zastosowania do wszystkich sytuacji – w celu uzyskania konkretnej porady prawnej należy skonsultować się z doradcą prawnym.